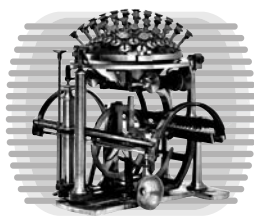

ОМЧА ОД ХАРТИЈЕ

2007.

Драма је први пут емитована
на таласима Другог програма Радио Београда
15. 11. 2007.

РЕДИТЕЉ:

Саша Латиновић

ТОН МАЈСТОР:

Станковић Слободан

ЛЕКТОР:

Олга Бабић

МУЗИЧКИ САРАДНИК:

Предраг Васић

УЛОГЕ:

Зоран Ранкић (Бора Станковић),
Борислав Ненић (Чича Илија Станојевић),
Иван Томић (Милан Огризовић),
Владислав Михаиловић (Иво Андрић),
Добрила Илић (Гина, жена Боре Станковића),
Сена Ђорђевић (Ћерка Боре Станковића) и
Драгољуб Денда (Стојан Спахија).

ЛИЦА

БОРА СТАНКОВИЋ

српски писац

ГИНА

његова жена

„ТЕТКА ЗЛАТА“

њихова ћерка

ЧИЧА ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ

глумац

МИЛАН ОГРИЗОВИЋ

хрватски писац

ИВО АНДРИЋ

младобосанац

СТОЈАН СПАХИЈА

трговац београдски

1. СЦЕНА

(ЗВУЦИ ВАРОШИ БЕОГРАДСКЕ ПОД ОКУПАЦИЈОМ КАО ДА ЧИНЕ ЛЕВАК КРОЗ КОЈИ ЋЕ НАШ „ЈУНАК“ ДОСПЕТИ ДО ПОЧЕТКА НАШЕ ДРАМЕ, ДОК ЈЕ ЊЕГОВА ДРАМА ВЕЋ ОДАВНО ПОЧЕЛА, САМО НИКАКО ДА СЕ ЗАВРШИ. ОД МНОШТВА ШУМОВА, ПРЕКО КАСКАЊА КОЊА ПО БЕОГРАДСКОЈ КАЛДРМИ, ЦИНЦИЛАЊА ТРАМВАЈА, ЛАВЕЖА ПАСА, ДО ПОНЕКОГ ВЕСЕЛОГ ДЕТИЊЕГ УЗВИКА И УЗВИКИВАЊА КОЛПОРТЕРА, КОЈИ ПРОДАЈУ „БЕОГРАДСКЕ НОВИНЕ“ И „ОБЗОР“)

КОЛПОРТЕР: Најновији број „Београдских новина“! Најновији „Обзор“. Велики успеси царске и краљевске војске на свим фронтovima! Да ли српска војска уопште више постоји?! На улазу у београдску варош ухваћена жена која је кријумчарила месо! Најновије „Београдске!“ Најновији „Обзор“!

(МАЛО-ПОМАЛО, ШТО НИКАКО НЕ ТРЕБА ДА ТРАЈЕ ДУГО, ЗВУК СЕ СВЕ ВИШЕ ПРЕТВАРА У ПРИЈАТНУ ТИШИНУ КОЈУ ОНДА СМЕЊУЈУ СВЕ СИГУРНИЈЕ КОРАЧАЊЕ И ТИХО ЋЕМАНИСАЊЕ. У ЦИГУЛИГАЊЕ ВИОЛИНЕ УПЛИЋЕ СЕ ЈАСАН ЗВУК ЗАКИВАЊА ЕКСЕРА У ДРВЕНУ ГРЕДУ)

БОРА СТАНКОВИЋ (ТОБОЖ ЛЈУТИТО, ОПОНАШАЈУЋИ КАКВОГ ВОЈНИКА): Шта то радиш, Станојевићу?!

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ (ПРВО ОДСУТНО И ЗБУЊЕНО, А ОНДА МОЋНО, ПОПУТ ПАЈЕ ВУИСИЋА): Ја... овај... Ооооооо, па кога ја то видим?! Боро мој, па је ли могуће?!

БОРА СТАНКОВИЋ (ЛЈУБЕ СЕ ТРИ ПУТА): Ето, Ч'а Илија, изгледа да ми је успело.

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Е, вала... Да знаш да је без тебе било пусто. Само, није било пусто турско, јок...

БОРА СТАНКОВИЋ: Него?

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Него пусто царско и краљевско!

БОРА СТАНКОВИЋ: Тише, бре, Ч'а Илија, шта ако те чују?

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Ако. Има и за мене лека. Преко ноћи у апс, па ујутру опет измицаус у бекријање!

БОРА СТАНКОВИЋ: А шта ти је ово?

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: (ИПАК НЕШТО ТИШЕ, КОНСПИРАТИВНИЈЕ) Ексер за фењерче!

БОРА СТАНКОВИЋ: Какво фењерче?!

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Види, тамо сам спремио душек, јорган и све. Па кад дођу наши, то ћу да изнесем и прострем до зида, да обесим за овај ексер фењерче. А, пази, сад кад си већ ту, биће и за тебе места, па ту, на улици, у нашој Скадарлији, три дана и ноћи да лежимо, седимо, пијемо, једемо... Кад дођу браћа и кажу нам: „Идите, браћо, и спавајте!“ одговорићемо: „Не, не браћо, ви идите и спавајте унутра, по кућама, јер сте уморни, а нас оставите овако, на улици, да лежимо и гледамо у небо!“ (САДА САСВИМ ТИХО И СА ЈЕДОМ) Да се зна колико је то смети напољу лежати и у небо гледати драгоцено! Него, да ти ниси кренуо до мене?

БОРА СТАНКОВИЋ: Ја сам мислио код „Три шешира“ да...

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Па то ти је сад код мене!

БОРА СТАНКОВИЋ: Како код тебе, Ч'а Илија, опет збијаш неку шалу?!

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Ама, озбиљан сам ко Фрањо Јосиф и његови бакенбарди. Радим, бре, Боро, ко келнер. То ти је сад моја главна улога. Чича Илија Станојевић као гарсон илити мали од још мање кухињице!

БОРА СТАНКОВИЋ: Ако си ти келнер, шта ће онда мене запасти?

(ТАНКИ ЖАМОР УЛИЦЕ СМЕЊУЈЕ ПРИГУШЕНО ЋЕМАНИСАЊЕ ОПСКУРНИХ ПОЛУМЕЛОДИЈА, СА ПОНЕКИМ ИЗЛЕТОМ НА СВЕТЛЕ ПРОПЛАНКЕ ЖИВОСТИ И НЕКАДАШЊЕ ВЕСЕЛОСТИ, ПРОПЛАНКЕ С КОЈИХ СЕ „СИЛАЗИ С УМА У СЈАЈАН ДАН“. ПОНЕКИ ЗВЕЦКЕТ ЧОКАЊЧЕТА, ТУПО ОТВАРАЊЕ И ЗАТВАРАЊЕ ВРАТА МЕХАНЕ И СТАЛНА, НЕИЗБЕЖНА ШКРИПА ТЛА ПО КОМЕ СЕ КЛИМАВО ХОДА)

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: И значи тако! За тетку господина министра има места на списку за евакуацију, а за тебе и мошти Стефана Првовенчаног – шипак! Добро, бар сте се ти и наш краљ лепо дружили. И пази, Боро, не причај около да си му кости оставио у Пећи. Могли би ови муфљузи да помисле како си га, не дај боже, спалио, па да те пријаве полицији! Мајку им забушантску! А Књаз Никола, кажеш, посто краљ, али НЕЧИСТУ КРВ дословно не зарезује?!

БОРА СТАНКОВИЋ (РАЗГАЉЕНО АЛИ И ДАЉЕ СА ДОЗОМ ГОРЧИНЕ БЕЗ КОЈЕ, ИЗГЛЕДА, НЕ МОЖЕ): Каже ми Нушић, кад смо кренули са Цетиња, назад у ону Подгорицу...

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Чег' се Нуша гнуша?

БОРА СТАНКОВИЋ: Каже, Боро, овај тек има да те сапи.

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ (ПАДАЈУ У СМЕХ): Пази ти њега. Као, баш је читао НЕЧИСТУ КРВ, кад, ето и Софкиног татка. Али, чита је по последњој моди. Неразреза-

ну. Ушушка нос међ стране ко међ груди девојачке, па мирише.

БОРА СТАНКОВИЋ: С друге стране, свуда су ме препознали и чашћавали. Шта је ко имао, поделио је са мнош, а ја им ничим нисам вратио. Примали су ме због мојих књига, због КОШТАНЕ, а ја сам се драо, псовао их. У Подгорици умало да не ударим жену која је мени и Радонићу сачувала собу. Био сам пијан.

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Боље бити пијан, него стар!

БОРА СТАНКОВИЋ (НЕ РЕАГУЈУЋИ НА ОВУ, КАО, ШАЛУ): А у Дервенти, чим су сазнали да сам у логору, одмах су гледали како да ме извлаче из жице, па су ми приређивали праве приредбе. А стражар који ме је спровео до Београда, нема му ни двадесет година, те господине Станковићу ово, те господине Станковићу оно. И обећам му да ћу му показати Београд пре него што се врати у Босну, али на станици нисам могао да истрпим. Побеглао сам му. А у граду, сви се вуку уза зидове, некаква тишина без тишине. Ни Гину ни моју децу нисам одмах препознао... (ПАУЗА) Него, Ч'а Илија, шта се мени спрема прекосутра.

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: У Гуверману?

БОРА СТАНКОВИЋ: Рекли су ми да дођем прекосутра, ради пропуснице.

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Ради пасиршајна? Да сам чуо ту реч пре пет година, мислио бих да је то неки ћушпајз. Мада, није ни далеко од тога. (ЋЕМАНИСАЊЕ НАЛИК НА ЦВИЛЕЖ, А ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ ГОВОРИ КАО НЕКИ ВАЖАН МОНОЛОГ, НЕ БАШ КАО МИТКЕ, АЛИ НЕКАКО ТАКО) Пази, имаш пасиршајна разних. Има оних који сваки дан морају да се јављају. Ти су начисто пропали, јер сваки час могу да кажу пакензи раус, па срећан пут и марш!

Онда, има ових што морају да се јављају на пет, десет, двадесет дана. Доста сигуран пасиршајн је онај да се не мораш јављати, али ти стоји да си „способан за војну службу“. Најбољи, ама пуслица од пасиршајна је онај на коме стоји „неспособан за војну службу“, или јако си старији од педесет година.

БОРА СТАНКОВИЋ: Их, педесет година. Да пожелиш старост.

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: А до прекосутра и немаш времена.

БОРА СТАНКОВИЋ: За шта?

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Да пустиш брадуруину и косу, да се погуриш и уопште, изгледаш никако. Како да изгледаш никако кад си тек стигао, видео жену и децу и свог Ч'а Илију.

БОРА СТАНКОВИЋ: Па одатле толико брадоња по улицама!

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: А шта си ти мислио, да се спремају у попове? Запустило се и зарасло све што може да личи на старије и неупотребљиво. Пази, један ми силне паре нудио да му из позоришта донесем браду. Ћосав, сирот, нема ни четрдесет, а хоће да је старац. Нема, мој Боро, овде никога и ничега да макар подсећа на оно како је било пре рата. Кућа се бар сруши од гранате, а онда, можеш и да је поправиш. Са људима је друго. Видећеш. Зјапе у нама рупе. Ама рупетине. Празна срца, још празнији стомаци, а Шваба черупа, Србију би пренео у неку своју банку, само да има толики шлепер.

(ПОЧИЊЕ ДА ГРМИ, У КАФАНИ СЕ ОСЕЋА КОМЕШАЊЕ, ЖАМОР ЈАЧИ, ЋЕМАНЕ ВЕСЕЛИЈЕ)

БОРА СТАНКОВИЋ: Шта им је?

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Види се да си нов. Не верују да грми, него да топови грувају.

БОРА СТАНКОВИЋ: Какви топови?

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Било чији. Француски, румунски, руски, енглески... (ТИШЕ) Наши топови.

(ПОЧИЊЕ ЈАК ПЉУСАК И ГРМЉАВИНА СЕ НАСТАВЉА, ГРМЉАВИНА КОЈА СЕ ЗАИСТА, У ТЕК НЕКОМ ТРЕНУТКУ, ЗАИСТА ЧИНИ КАО ТУТЊАЊЕ УДАЉЕНИХ ТОПОВА)

2. СЦЕНА

(ЧУЈЕ СЕ ОПЕТ ШКРИПА ВРАТА, ШКРИПА ПОДА, И СВЕ СПОРИЈИ БЕЗВОЉНИ КОРАЦИ. ПРЕТУРАЊЕ ПО ПОКУЋСТВУ, КАО КАД СЕ НЕШТО ГРОЗНИЧАВО ТРАЖИ)

ГИНА: Па, Бизо, где си досад?! Зашто ми то опет радиш? Шта то тражиш? Кажи ми шта тражиш, можда знам где си то затурио? Ако тражиш децу, она су код мојих. Они тамо данас једу месо. Мислила сам да ћемо ићи заједно, кад се већ у Гуверману све добро свршило и кад си добио пасиршајн. Бизо... (ПОЧИЊЕ ДА ПЛАЧЕ).

БОРА СТАНКОВИЋ (ЈАКО ДРЕКНЕ): Шта је, бре?! (НЕШТО СМИРЕНИЈЕ) Купон сам затурио. Као да је у земљу пропао. Дадосе ми купон и сад не могу да га нађем. Вратио сам се истим улицама куда смо прошли, претресао сам сваки шљунак, сваку групу ђубрета уз ћошкове, завлачио сам прсте међу прагове кафана и дућана и нигде га нема... Морао сам назад, Витману. Шта је, пита ме. Изгубио, једва процедим, а он поче да ме грди. Срећом ме је грдио на немачком.

ГИНА: Када ће то већ једном да се сврши.

БОРА СТАНКОВИЋ: Ти би опет да ме одведу?

ГИНА: Бизо?

БОРА СТАНКОВИЋ: А ја бих, видиш, волео да се овако настави, макар и сваког дана морао да идем код

тог звера. Бар имам шта да радим. Ујутру у Гуверман, тамо тресем гаће до поднева, па ми дају купон, па га до полиције изгубим, па га онда тражим, онда дођем кући, ти плачеш, ја претурам по овоме што нам је преостало од ствари, на крају се скљокам, па сутра поново. Ничега немамо, без свега смо остали, само времена, времена колико хоћеш. Не могу своју кожу на толико време да растеглим. Пући ће. Тачно осећам како ће кожа да ми пукне у толиком простору. Е, да. Даде ми данас Љуба с Уба десетак круна.

ГИНА: Видео си га?

БОРА СТАНКОВИЋ: Рекао ми је да, чим добијем пасиршајн, дођем код Стојана Спахије. Биће неког посла, па ако не буде пара, биће бар неке робе. Која кила масти, неки сапун.

ГИНА: А те круне, још су код тебе?

БОРА СТАНКОВИЋ: Не дој се. Нисам имао кад да их попијем. У капуту су.

ГИНА: А ово парче хартије?

БОРА СТАНКОВИЋ: Па то је тај проклети купон!

ГИНА: Тројка?!

БОРА СТАНКОВИЋ: Тројка... „способан за војну службу“. И слободан да се са тобом и децом и са свима осталима праћакам у овом кавезу, до прве прилике.

3. СЦЕНА

(ЗВЕЦКАЊЕ ФЛАША И ЧОКАЊЧИЋА)

СПАХИЈА: Ово је ваљевка од дванаест година. Ова од петнаест, двадесет. И знаш, Боро, ту смо сад сви, па долази. Долази сваки дан. Вељо, дај сипај Бори.

БОРА СТАНКОВИЋ: Па ми, Стојане, опет сви заједно.
(ПИЈЕ) И опет око пића!

СПАХИЈА: Бога ми, Боро, нама нико ништа не може. Ето, раније ти, код Бајлонијеве пиваре, Веља код Вајфертове и пића колико хоћеш. Сад је опет Веља овде главни за издавање и наплаћивање, а ти долази да бар цаба не седиш.

БОРА СТАНКОВИЋ (НИМАЛО РАЗОЧАРАН): То му дође ко нека реклама за радњу. (СМЕХ ПРИСУТНИХ И ОДОБРАВАЊЕ) Ко нас види овде, знајући нас, може бити уверен да је пиће овде добро.

СПАХИЈА: Најбоље. Вељо, Бори ћеш од сада, као следовање, да дајеш два деци на подне, два увече. А и ако ти треба нешто за кућу, рачунаћу ти по нижој цени.
(ЧУЈЕ СЕ ЗВОНЦЕ НА ВРАТИМА И ЖАМОР УЛИЦЕ) Боро, већ идеш?

БОРА СТАНКОВИЋ: Идем до Скадаралије, до Ч'а Илије.

СПАХИЈА: Онда боље пожури. Он ти сад тамо изводи представу.

БОРА СТАНКОВИЋ: Какву представу?

СПАХИЈА: Чита новине.

4. СЦЕНА

ИЛИЈА СТАНОЈЕВИЋ: Дакле, само сам још хтео да вас обавестим о репертоару „Кино позоришта“, који неки памте као бисокоп „Колосеум“. Након музичке увертире, коју изводи глазбена капела број четристо и девет, тај број је Београд на лутрији извукао, бар што се блех музике тиче, следи филм „Минах при куповини“. То вам је слика из индијанског живота, а ласно је научити како се без новца улази у празну радњу и из ње излази претоварен. (СМЕХ) Е, онда је на реду

„Индијанац и виски“. Треба ли посебно наводити разлоге да се осведочимо о понашању једног домороца у туђинској кафани. Треба ли посебно образлагати зашто ће се дотични Бик Који Седи претворити у Вола Који Хрче, након што се разјарио и полупао сав инвентар кафане код два слова К. К унд К! Кака унд Кавурма! Курц унд Кранц. Роткве стругане! Дакле, након Индијанца и вискија следе „Промењене униформе“, те, молим за пажњу, „Час освете“! (АПЛАУЗ) Хвала, хвала, али рачунам да овај аплауз иде на рачун наших драгих и брижних власти, које нас овако бодре и поручују: након што изађете из празног дућана као жена, напијте се као мушкарац, промените униформу и осветите се! Час је куцнуо! (ЋЕМАНИУМ ТРЕМЕНС, АПЛАУЗИ И ОВАЦИЈЕ)

5. СЦЕНА

(ШКРИПА ПОДА У ОВОЈ ПРОСТОРИЈИ ВЕОМА СЕ РАЗЛИКУЈЕ ОД СВИХ ПРЕТХОДНИХ ШКРИПА. И ВРАТА ДРУГАЧИЈЕ „ПАСУЛУ“ У ПРОСТОРУ. ПРОСТО СЕ ОСЕЋАЈУ ВИСОКИ ПЛАФОНИ ВИСОКОГ МЕСТА. И НИСКОСТ ЦЕЛЕ СИТУАЦИЈЕ. А СИТУАЦИЈА ЈЕ ТАКВА ДА СЕ ОТВАРАЈУ ВРАТА, ЧУЈУ СЕ КОРАЦИ У ОФИЦИРСКИМ ЧИЗМАМА КОЈИ СЕ ПРИБЛИЖАВАЈУ)

БОРА СТАНКОВИЋ: Господине...

ОГРИЗОВИЋ: Огризовић. Милан Огризовић, ако смијем примијетити, ваш колега пером и позорницом. Изволите сјести и, молим Вас, осјећајте се као код своје куће. Хоћу рећи, Ви сте код куће, али с обзиром на увјете под којима се упознајемо, молио бих Вас да управо те околности, ако је икако могуће, заборавите.

БОРА СТАНКОВИЋ: Тешко је, господине Огризовићу и на тренутак заборавити нешто што тек треба да се добро запамти.

ОГРИЗОВИЋ: Мммм, да.

БОРА СТАНКОВИЋ: А, кад ме већ терате, да кажем како би и најзаборавнијем човеку данас у Београду било тешко да сметне с ума где живи и под ким живи.

ОГРИЗОВИЋ: Не разумијем што хоћете рећи.

БОРА СТАНКОВИЋ: Па ја не знам колико ви излазите...

ОГРИЗОВИЋ: Прилично. Трудим се упознати што више свијета.

БОРА СТАНКОВИЋ: Е, тим људима, није сасвим свеједно што се на сваком углу налази по један стражар...

ОГРИЗОВИЋ: А, то.

БОРА СТАНКОВИЋ: Хајде што стоји, него што сваког тренутка може да упадне у стан и да из њега узме све што му је драго. Ето, пре неки дан смо у мојој кући остали без иједне месингане браве.

ОГРИЗОВИЋ: То већ спада у рат. Колико знам, метал је неопходан војној индустрији.

БОРА СТАНКОВИЋ: А шта није неопходно. Има ли ичега у овом граду што ће остати када...

ОГРИЗОВИЋ: Када одемо? Господине Станковићу, морам вам се прво испричати што мој стриц, наиме што господин Коста Херман није у могућству да вас прими, иако сте се уредно најавили. Друго, и мени се околности под којима се упознајемо, нимало не допадају. Ја одавна желим упознати писца „Коштане“ и „Нечисте крви“, коју сам, на моју срамоту, тек прије неки дан прочитао, јер сам прије овога рата о Вама углавном слушао. О Вашему Брању и изузетном начину којим сте понова оживјели тај већ нестали свијет. И кад смо код тога, осјећам се, како да кажем, некако обрнуто. Наиме, кад је о књижевности ријеч, ви носите униформу окићену најсвијетлијим одличјима, док сам ја тек, можда, каплар, али каплар жељан поуке, жељан

разговора са једним таквим великаном српске модерне књижевности.

БОРА СТАНКОВИЋ: Боље и ту капларску блузу носити него конобарску, као један мој пријатељ.

ОГРИЗОВИЋ: Не разумијем?

БОРА СТАНКОВИЋ: Ни ја, али у сваком случају благоадрим на вашим похвалама. Нажалост, ја ваше ништа још нисам читао.

ОГРИЗОВИЋ: Ако имате воље, радо ћу Вам поклонити нешто од мојих писанија.

БОРА СТАНКОВИЋ: Бићу Вам захвалан.

ОГРИЗОВИЋ: Али, молим Вас, не желим да прећутите и најмању замјерку, а имаћете их, слутим, поприлично.

БОРА СТАНКОВИЋ: А кажете, чули сте у Загребу за мене?

ОГРИЗОВИЋ: Још како! Ваша „Коштана“ је завриједила опћу позорност ондашњих литерарних кругова. Чуло се да такво што још није виђено на сценама. Да ли сте успјели још нешто урадити за театар?

БОРА СТАНКОВИЋ: Па, видите, између осталог сам због тога и дошао вашем стрицу.

ОГРИЗОВИЋ: Ако није нешто дискретно, радо ћу Вам и ја помоћи.

БОРА СТАНКОВИЋ: Најлепша хвала.

ОГРИЗОВИЋ: Да, извините, нисам Вас још ничим понудио. Имам овдје изврсног француског коњака.

БОРА СТАНКОВИЋ: Са задовољством.

ОГРИЗОВИЋ: Ево, изволите. Е, па, за наше познанство! (КУЦАЈУ СЕ ЧАШАМА, ПИЈУ) И, никако да ми кажете што сте хтјели рећи господину Херману?

БОРА СТАНКОВИЋ: Па, видите, мени је у Нишу, при повлачењу, остао рукопис нове драме.

ОГРИЗОВИЋ: Каква штета.

БОРА СТАНКОВИЋ: Остала ми фасцикла у фиоци стола у једној кући, где је било смештено наше начелство. И видите, ја сам већ неколико пута и из Дервенте, где сам интерниран, након што сам окупацију дочекао у Подгорици... (ЗАЋУТИ, КАО ДА СУ МУ МИСЛИ ОДЛУТАЛЕ) Писао сам, дакле, из Дервенте, не били се икако пронашла та фасцикла. Навео сам и имена неких Бугара, који би о мом имену посведочили у најбољем књижевничком светлу, па сам...

ОГРИЗОВИЋ: Не вјерујем да Вам ни ја, ни господин Херман, мој стриц, у томе икако можемо бити од помоћи. Али...

БОРА СТАНКОВИЋ: Да?

ОГРИЗОВИЋ: Видите, ја сам у Београд дошао, да кажем, са једном умјетничком задаћом.

БОРА СТАНКОВИЋ: Добро.

ОГРИЗОВИЋ: Да попијемо још по једну чашицу. (ТОЧЕЊЕ) Дакле, мене су овамо поставили да бих организирао једну театарску групу, састављену од умјетника који су преостали овдје, у Београду. Та група би гостовала широм Србије, изводили бисмо класике, али мислио сам да играмо и Вашу „Коштану“. Наплаћивали бисмо улазнице и од тога бисте сви ви добијали новац.

БОРА СТАНКОВИЋ: То неће ићи.

ОГРИЗОВИЋ: Зашто тако мислите?

БОРА СТАНКОВИЋ: Па ко ће вам пристати на ту комедију?

ОГРИЗОВИЋ: Нитко са ким сам разговарао није одбио моју идеју. Ваш најпознатији глумац, господин Илија Станојевић, одушевљено се прихватио задаће да се позабави организовањем трупе. (СТИШИ-

НА) Размислите и о писању за „Београдске новине“. Читали сте додатке које уређујем?

БОРА СТАНКОВИЋ: Читао сам.

ОГРИЗОВИЋ: Не морате да журите. Али, неки фељтончић, може и нешто прерађено од већ објављеног, не сумњам да ће бити вриједно објављивања.

БОРА СТАНКОВИЋ: А то...

ОГРИЗОВИЋ: Наравно да и за то слиједи хонорар. И то не занемарљив.

6. СЦЕНА

(ПОНОВО ПРЕТУРАЊЕ, АЛИ ОВОГА ПУТА НЕКАКО ПАЖЉИВИЈЕ, МЕКШЕ И ТО ПРЕТУРАЊЕ ПО КЊИГАМА)

ГИНА: Бизо...

БОРА СТАНКОВИЋ: Ево, никако да средим ово што је остало од књига. Пребацујем их из ћошка у ћошак.

ГИНА: Мислила сам...

БОРА СТАНКОВИЋ: Скоро свака има посвету. Види, ево га Шантић, Ђоровић. А ево и Ускоковићево посвете. Сада, кад гледам његов рукопис, као да и није могао другачије да сврши него као самоубица. „За пропаст своје отаџбине сматрам да морам да платим својом главом“, то је написао на цедуљи пре него што је скочио у Топлицу. Него, ниси ме још питала.

ГИНА: Шта?

БОРА СТАНКОВИЋ: Да ли сам макар покушао.

ГИНА: Не знам, Бизо, о чему говориш.

БОРА СТАНКОВИЋ: Преспавао сам и самоубиство. Пијан. Тамо, у Подгорици. Као кроз маглу се сећам да ме је Нушић дрмусао, викао, „Хајде, полази.“ Ни-

сам могао. „Убиће те, Боро“, претио је, „Уби ме ти“, мислио сам да се дерем, а биће да сам шапутао. И онда су дошли, а један човек, који ме је првог дана сместио у Подгорици, мене и Радонића, наставио је да ми помаже. Пролазили су дани, мислио сам да и вас доведем, да тамо проведемо рат, али онда су ме послали у Дервенту.

ГИНА: Бизо...

БОРА СТАНКОВИЋ: И нисам стигао. Имао сам толико времена, или да се убијем, или да полудим. Да ме нема, овако или онако. Али, препознао ме неки официр који нас је постројавао, па онда у Дервенти, сва та част и дивљење за моје дело. И нисам се убио и нисам полудео, али сам сам опет ишао код Огризовића.

ГИНА: И шта је рекао?

БОРА СТАНКОВИЋ: Опет је наваљивао да пишем за „Београдске новине“. И питао ме је јесам ли ишао код Пијетра.

ГИНА: Треба да одеш.

БОРА СТАНКОВИЋ: Не смем да одем.

ГИНА: Мораш!

БОРА СТАНКОВИЋ: Кажу да је понекад сасвим бистар, да је чак покушавао и да нешто пише. Али, углавном је ко зна где. Не би ме познао и да одем.

ГИНА: Али, Кочић нам је пријатељ.

БОРА СТАНКОВИЋ: Били смо пријатељи. Зар ти не видиш? Зар ти није јасно да ничега од оног живота више нема. Сви лажу, или ћуте. Све што се каже пет пута мораш да обрнеш да би испало макар близу онога што се заиста мисли. Нико неће да погрешити. Нико неће да му се било шта деси. Ово се, Гино, никада неће завршити.

ГИНА: То не може бити.